

TERÖRİZMİN MANTIĞI VE HEDEFİ

Prof. Dr. Doğu ERGİL

GİRİŞ:

Son günlerde uygulanan bir dizi planlı cinayetle toplumumuza santaj yapılıyor. Bu cinayetler dizisini adi suçlardan ayıran ve terörizm sınıfına sokan, onların siyasal amaçlı olmasıdır.

Terör, dehşet demektir. **Terörizm**, dehşet salmak için girişilen seçilmiş ve planlı eylem ve/veya eylem tehdididir. Şimdiye dek yapılmış en kapsamlı ve anlamlı tanım şudur: “Terörizm, saldırılan veya korkutulan sivil ve masum kurbanlar aracılığı ile, hedeflenenden daha büyük bir kitleyi yıldırıp, korkutarak yasa-dışı stratejik ve siyasal amaçlarını gerçekleştirmek için bir grubun veya devletin, bilinçli ve planlı bir biçimde şiddet kullanması veya şiddet kullanma tehdidinde bulunmasıdır.”

Uluslararası nitelikli terörizm, yaygın ve bulaşıcı bir sorun olarak 1960’ların sonlarında dünya sahnesine çıkmıştır. Her türlü resmi önleme karşın günümüzde de önemini ve etkinliğini sürdürmektedir.

1940’ların sonlarında gelişmeye başlayan gerilla taktiklerinden yararlanan terörizm, 2. Dünya Savaşı döneminde devlet tarafından örgütlenen (Almanya, İtalya ve Rusya) şiddet ile doruk noktasına ermiştir. Savaşın bitiminden beri terörizmin **özelleştirilmesine** şahit oluyoruz. Pek çok bağımsız grup ya da “devlet-altı” örgüt, kendi özel amaçları adına terörizme baş vuruyor. Şiddeti ve onun yol açtığı dehşeti (terörü) bir siyaset yapma aracı olarak kullanıyor. Tabii, her şiddet olayı teröristik bir eylem değildir. Örneğin, kıskanç kocanın rakibini öldürmesi ya da silâhlı soyguncunun amacı dehşet salmak değil, intikam veya hırsızlıktır.

TERÖRİZM: ÜÇÜNCÜ DÜNYA SAVAŞI

Ünlü terörist Carlos (Çakal), 1975’te Viyana’da aldığı rehinelere, “Üçüncü Dünya Savaşı”nın başladığını ilân etmişti. Beyrut’ta 58 silâh arkadaşını öldüren bir intihar saldırısından kılıpayı kurtulan bir Fransız

askeri de, "arkadaşlarım belki de Üçüncü Dünya Savaşı'nın ilk kurbanlarıdır" demişti.

Geçmişteki savaşların tersine, bu savaş, belirli bir olayla ve belirli bir yerde başlamamıştır. Var olan kuruluş biçimleriyle geleneksel ordular, bu tür savaş için hazırlıklı değildirler. Terörizm için ne zırhlı birlik kolları, ne kolordu harekâtı, ne uçak filoları, ne de onlara karşı elektronik savunma donanımı gereklidir. Bütün bunların yerini, acımasız ve kaypak bir düşmanın açtığı yüzlerce cepheye verilen düzensiz ve kurlsız bir savaş almıştır.

Terörist grupların herbiri, çok değişik ve çelişik amaçlar doğrultusunda birbirinden çok farklı isimler ve ünvanlar altında savaşıyorlar: Kutsal Savaş, Devrim Ordusu, Halk Cephesi, Ulusal Kurtuluş Ordusu, Kızıl Tugaylar vb. gibi...

Bugüne dek terörist yöntemlerle askerî tesisler, tapınaklar tahrip edilmiş; siyasal mazeretlerle sefaretlere girilmiş, diplomatlar öldürülmüş; uçaklar yerde ve havada yüzlerce yolcu ile uçurulmuş; eğlence ve alışveriş merkezleri basılmış; mümtaz bilimadamları ve gazeteciler katledilmiş ama terörizme kalıcı çareler bulunamamıştır.

SEMBOLİZMİN ÖNEMİ

Terörizmin tehdidi altında yaşayan toplumlar, bildik, geleneksel savaşlara oranla çok daha az kayıplara uğramışlardır. Bu da, terörizmin ondan doğrudan etkilenmeyenlerce "katlanılabilir" bir belâ olarak algılanmasına neden olmuştur. Ama terörizmin yol açtığı kayıplar, sembolik ve siyasal açıdan daha önemlidir. Bu yüzden teröristler, barış dönemlerinin olağan koşullarında ülkelerin iç ve dış siyasetlerini etkilemişler ve istenilen politikaların özgürce uygulanmasını önlemişlerdir. Değerli kaynakların üretim ve toplumsal hizmetlere yöneltmesi yerine güvenliğe kaydırılmasına neden olmuşlardır. Yönetimin üst kademelerinin, hatta komutanların, sıkı koruma altında yaşamaları, silâhlı kuvvet mensuplarının bile ne kadar saldırıya açık olduklarının kanıtıdır.

Terörizm, gelişmiş kitle iletişimi ağından da yararlanarak bir **davaya** ya da siyasal bir **anlaşmazlığa** dikkat çekmek için başvurulan radikal bir duyuru yöntemidir. Giderek karmaşıklaşan, kalabalıklaşan, farklılaşan; diğer yandan, sağlanan müthiş ilerleme ve zenginliğe karşın, eşitsizliklerin derinleştiği, haksızlıkların belirginleştiği dünyamızda çelişkiler hiç eksik olmamaktadır. Bu yüzden, hergün bir davanın savunucusu ya da anlaşmazlığın sözcüsü olarak ortaya çıkan gizli veya yarı-gizli gruplar, şiddet

veya dehşet (terör) yoluyla toplumlar ve hükümetler üzerinde baskı ve santaj girişiminde bulunmaktadırlar. Terörizmi bir siyaset yapma aracı olarak kullanmaktadırlar.

BARIŞTA SAVAŞ YASALARI

Uygar ülkelerin tümü, yasalarında kriminal eylemleri belirtmişlerdir. Öldürmek, kaçırmak, cana kastetmek amacıyla tehdit, bilinçli mal tahribi fiilleri her ülkenin ceza yasalarında suçtur. Evet, bu kurallar savaş sırasında “yasal olarak” çiğnenir. Ama onları çiğneme izni, yine yasalarla belirlenmiş personele verilir. Üniformalı askerler/savaşçılar dışındaki-lerin böyle bir izni olmadığı gibi, askerler bile belirlenen silâh ve taktik-lerin dışındakileri kullanamazlar.

Savaş yasaları “meşru” olarak belirtilmiş hedeflerin dışında kaldıkları sürece sivillere, planlı saldırılardan masun kalma hakkı tanınmıştır. Yine savaş yasaları, esirlere işkence yapılmasını, onların öldürülmesini, sivilleri rehin almayı, zehirli gaz gibi silâhların kullanılmasını yasaklamışlardır. Aynı yasalar, **saldırmanı** ve **tarafsız alanları** da belirtmişlerdir.

Bütün bu ayrıntılı kural ve yasaklar, kimi zaman çiğnenmiştir. Ama, çiğneyenlere **savaş suçlusu** damgası vurulmuş ve mahkemeye çıkarılmışlardır. Bunun anlamı şudur: Yasalar çiğnenmelerine karşın, savaş koşullarında bile geçerliliklerini yitirmezler.

Teröristler kendilerini genellikle bir davanın savaşçıları/askerleri olarak tanıtır. Şu halde onlara, giriştikleri eylemlerden ötürü savaş suçlusu olarak bakmak mümkündür. Hemen hemen bütün toplumlar, savaşın olağanüstü koşullarında bile çiğnenmesi suç olan yasaları hiçe sayan teröristlerin, **mücrim** (kriminal) olarak görülmelerini ve bu yasalara göre şiddetle cezalandırılmalarını veya suçu işledikleri ülkeye iadelerini kabul etmişlerdir. Şu halde terörizm, suçluların kimliği veya davalarının içeriği ile değil, eylemlerinin niteliği ile tanınmalıdır, tanımlanmaktadır.

HEDEF: SEYİRCİ KİTLE

Çağımız terörizminin fikir babası Mao'dur denebilir. Hernekadar kendisi, kitle desteğinin kazanılmasına yürekten inansa da, silâhlı gücün önemini eski devrimcilerin hepsinden daha iyi anlamıştı. O yüzden “Halk Ordusu”nu örgütleyerek ,siyasal olarak iyi motive edilmiş, kaygan, ele geçmesi güç sivil birliklerle geleneksel orduya karşı giriştiği uzun mücadeleyi yeni savaş taktikleriyle kazanmayı başardı.

Mao, gerilla savaşçılarının halkın arasından çıkıp seyirci durumunda bulunan halkın harekete geçirilmesinde etkili olacağını ileri sürmüştü. “Seyirciler”, eğer destekçi ya da savaşçı olarak davaya kazanılırlarsa, mücadelele zaferle sonuçlanabilirdi. Eylem ya da savaş, tarafsız/seyirci kit-
leleri, tepki vermeye ve taraf olmaya zorlanmalıydı.

Mao, “siyasal güç namlunun ucundadır” demişti. Düşünsel dağarcıkları genellikle namlunun ucunu aşamayan günümüz teröristlerinin bayıldıkları bu önermeye göre, düşman hedefe yönelik silâhli eylemin etkisi fiziksel olmaktan çok, seyreden “tarafsız” insanlar üzerinde bıraktığı derin psikolojik izlenimdir. Özetle terörizm, teröristlerin başkaca yöntemlerle iletmekte pek başarılı olamadıkları tekliflerini, mesajlarını en aşırı ve etkili yolla duyurma biçimidir. Bir de tabii, mesajı alanların ona tepki vermesi için sarsılması, ihtilafa taraf olmaya zorlanması söz konusudur.

Pek çok kişi (seyirci), örneğin Abdi İpekçi'nin, Prof. Muammer Aksoy'un, Çetin Emeç'in ya da Mısır'da Başkan Sedat'ın öldürülmelerini ya da 1989 yılında İskoçya üzerinde bir PANAM uçağının yüzlerce yolcusuyla yok edilmesini anlamsız, mantıksız bir şiddet eylemi olarak değerlendirebilir. Öyledir de... Eylemler tekil olarak anlamsız ve mantıksızdır ama, terörizm olgusu hiç de anlamsız ve mantıksız değildir.

TERÖRİZMİN AMACI

Terörizm, anlamsız ve mantıksız değilse, bir amacı var demektir. Bu amacı anlamak için tıpkı bir terörist gibi düşünmek; şiddet eyleminin trajik saçmalığı ardındaki mantığı benimsemek gerekir. O zaman tekil eylemle, amaç birbirinden anlamlı biçimde ayrılabilir.

Terörizm, geleneksel savaş veya savaşım (mücadele) yöntemleriyle ulaşılabilecek sonuçların peşinde değildir. Teröristler, bir alanı/mekânı zaptetmezler, rakiplerin güçlerini tümüyle yok etmezler. Zaten çoğu kez buna yetecek güçleri de yoktur. Onun yerine, eylemleriyle, bu kitle iletişimi çağında bir **davaya** ya da **siyasal anlaşmazlığa** dikkat çek isterler. Dikkat çekimini en dramatik biçimde, insanları şok derecesinde sarsarak yaparlar. Korkudan daha güçlü bir sarsıcı var mıdır?

Korku ve dehşetin (terörün) altı temel amacı vardır:

1 — Seyircilerin, belirtilen dava veya anlaşmazlık karşısında **taraf** olmalarını sağlamak. Tarafsızlıklarını yitiren “seyirciler” ya davaya katılacaklar ya da korkudan “karşı tarafa” katılmaktan çekineceklerdir. Otoritelerin ya da “karşı tarafın” ardından desteklerini çekecekler, onları yal-

nız bırakacaklardır. Halk nezdinde desteğini yitiren resmi makamlar ya da "tarafklar", doğallıkla zayıflayacaklardır.

Terörist gruplar, çoğu kez rakiplerine, özellikle resmi örgütlere göre daha güçsüz olduklarından, giriştikleri eylemler karşıtlarınınkinden daha dramatik, sesli ve sarsıcı olmalıdır. Bu yüzden, her eylemin, en fazla reklam etkisi olacak biçimde **koreografisi** yapılır. Tabii, koreografi, kurbanlar için değil, "seyirciler" içindir. Kuşku yok, terörizm, trajik bir kitle oyunudur.

2 — Acılı ve kanlı biçimde sahnelenen bu trajik oyunun bir amacı tanıtım ve reklamsa, diğer amacı da böylesine sarsıcı bir eylemi gerçekleştiren grubun olduğundan daha güçlü ve etkili olduğu izlenimini yaratmaktır. Örgüt ne kadar güçlü görünürse, "toplumsal kökleri o kadar derindedir", temsil ettiği davanın/akımın "popülaritesi o kadar yaygındır" düşüncesi değer kazanacaktır. Dolayısıyla teröristlerle davaları o kadar abartılacaktır. Abartılan örgütlerin zorlama, pazarlık ve santaj yapma olanağı da o oranda fazlalaşacaktır. Resmi örgütlerle rekabet edebilirliklerine olan inanç güçlenecektir.

3 — Terörist eylemin bir amacı da fidye almak, örgüt mensubu mahkumların serbest bırakılmalarını sağlamak, TV ve radyolar kanalıyla kamuya mesaj iletmek ve dramatik rehin alma girişimleriyle hükümetleri, etkili resmi ve özel kuruluşları belirli ödünler veya dramatik kararlar vermeye zorlamaktır.

Ülkemizde etnik kökenli terörizmin genel stratejisi, başından beri bu amacı gütmüştür. Bir diğer örnek de 1972 Olimpiyatları sırasında yaşanmıştır. İsraili atletleri rehin alan grubun başı Ebu İyad, eylemin özel amacı olan, arkadaşlarının hapisten çıkarılmaları talebini İsrail Hükümeti'nin reddetmesine rağmen genel amacın gerçekleştirildiğini söylemişti: "Dünya kamuoyu, Filistin dramını dikkate almaya zorlanmıştır ve Filistin halkı, varlığını o ana kadar dışlandığı uluslararası topluma zorla benimsetmiştir."

4 — Özellikle ülkemizde tırmanmakta olan terörizmin türünün benimsediği bir diğer amaç, kargaşa yaratarak toplumun direnme/dayanma gücünü kırmak; yerleşik sosyal ve siyasal düzenin zaafklarını belirginleştirerek, ardındaki sosyal desteği zayıflatmaktır. Bu amaca iki yöntemle varılır:

a) Toplumda var olan eşitsizlikleri, haksızlıkları, dengesizlikleri, yolsuzlukları, resmi makamların keyfi, yanlı ve zalimce uygulamalarını şiddetli propaganda ile sergilemek ve var olan hoşnutsuzluğu kanalize etmek.

b) Sonra da bu olumsuzlukların simgesel fail ve kurumlarına saldırarak, onlardan “halk adına” intikam almak.

Sosyal olumsuzlukların, ekonomik dengesizliklerin ve siyasal yabancılaşmanın arttığı dönemlerde —şimdi olduğu gibi— terörist gruplar, toplumun yerleşik kurallarını, ilişkilerini ve kurumlarını yeni ve **ideal** bir düzen kurmak amacıyla yok etmek isterler. Onlarla alay edenler ve uyanları küçümserler, başeğicilikle suçlarlar.

Bu hedeflere karşı girişilen dramatik teröristik eylemlerin —mesela yoksulluğu protesto için bankaların ve büyük özel işletmelerin bombalanması— hareketsiz bir potansiyel destekçiler ordusunu uyusukluktan kurtarıp, mücadele alanına çekeceğini ileri sürerler.

Her terörist eylem, yerleşik düzene bir başkaldırıdır. Teröristler, eylemleriyle o zamana kadar güçlü zannedilen resmi makamlara **istemeye**rek baş eğişmiş olan hoşnutsuz kitlelerin zihinsel ve fiziksel zincirlerinden kurtulacaklarını savunurlar. Kitlelerin “kurtuluşu” için öncü rolü oynadıklarına, bir dinamitin “fital” işlevini gördüklerine inanırlar.

Teröristler, kitle içinde otoriteye baş eğişmenin yararına olan inancı, taraf olmamanın “sorumsuzluğunu” yok edebilirlerse, herkesin başlayan mücadelede yerini alacağı umudunu taşırlar. Devletin ve onu yöneten Hükümetin en önemli varlık nedeni, yurttaşların korunmasıdır. Eğer bu resmi örgütler, genel güvenliği sağlamıyorlarsa, başlayan savaşta yurttaşlar için sığınacak, korunacak yer yoktur. Ülkesi savaştaysa, birey için tarafsızlık mümkün değildir. Terörizm yeni bir savaş türüdür. Davalarının haklılığından kuşku duymayan teröristler, taraf olmaya zorlanınca, “**halkın**”, kendilerinden yana, devlet ve hükümete (özetle yönetime) karşı çıkacaklarına inanırlar.

“Halkın” kendilerine bir an önce katılması konusunda oldukça sabırsız olan teröristler, “toplumsal sabrın fitilini” kısaltmak için resmi makamların baskısını davet edici kışkırtmalara girebilirler. Ülkemizde çok açık biçimde sahnelenen bu “oyunun” senaryosuna göre, terörist saldırılardan paniğe kapılan hükümet, zalimce, hatta bilinçsiz bir tepki ile karşı eyleme geçecektir. İstikrar ve güvenlik adına girişilen baskı ve zulmün, sınırlanan sosyal ve siyasal hakların doğuracağı hoşnutsuzluk, teröristlerce kendilerine desteğe dönüştürülebilir.

Çok hayalci olmayan ve ülkemizde özellikle Güneydoğu’da sahnelenen bu oyunun senaryosunu bir Basklı terörist çok çarpıcı bir dille açıklamaktadır:

“Düşman (devlet veya hükümet) dev bir hayvan gibi bir arı sürüsü tarafından sokulunca, denetlenemeyen bir öfkeye kapılarak, sağa sola,

heryere saldırır, ezer. Kurbanlarından çoğu masumdur. Onu bin türlü zalimce ve ezici eyleme zorlamakla, en önemli amacımıza ulaşmış oluruz. Bu aşamaya kadar suskun ve hareketsiz olan halk, nefretle “haklarını savunmak, intikamlarını almak için” bize dönerler. Bundan daha iyi bir sonuç umulamaz.”

5 — Terörist eylemin bir başka amacı da intikamdır. Yoldaşlarını, da-va-erlerini mücadelede yitiren küçük grupların intikam saldırıları özellikle acımasızdır. Daha büyük örgütler için **intikam** daha az önemlidir. Üye devşirmekte zorluk çekmedikleri için, yitirdiklerini savaş kaybı olarak görürler.

Yakın geçmişte subayların ve polislerin öldürülmesi, Güneydoğu’da sık sık basılan köyler, öldürülen çoluk-çocuk, hep birer intikam, ihtar ve kanlı ders örnekleridirler.

6 — Son olarak, terörizmin bir amacı da başeğdirmek, itaat sağlamaktır. Genellikle demokratik olmayan, otoriter veya oligarşik devlet örgütleri aracılığı ile gerçekleştirilen terörizmin bu türü, terörist örgütlerce de kendi üyelerine ve etkilemek istedikleri sosyal kesitlere uygulanabilir. Örgütten ayrılmamaları, “davaya ihanet etmemeleri” ya da önderlerin emirlerine kesinlikle uymaları için yurttaşlarına veya örgüt üyelerine uygulanan terör, dramatik örneklerle pekiştirilir. İhanet ettiğine inanılan üyeler veya yandaşlar, tıpkı düşmanlar gibi teşhir edilerek öldürülür. Örgütten ayrılan eski üyeler veya rakipleri izlenir, kaçırılır, işkence edildikten sonra öldürülür. Ülke dışına kaçan rejimin, ulusal önderin veya örgütün “düşmanları” benzerlerini korkutacak biçimde saf dışı bırakılır. Örgüte sızan ajanların tasfiyesi de dramatik bir sahne düzeni içinde gerçekleştirilir.

Özetle, terörizmin amaçlarından biri de, belirli bir davranış biçimini —başeğmeyi— sağlamaktır. Baskıcı devlet örgütleri ya da terörist gruplarca amaçlanan, yandaşlar kadar, “seyircilerin” de itirazsız başeğmeleri, “hedef kitlenin” emredilene yapmasıdır. Aksine davranan bazı “dikbaşlıların” örnek olsun diye başlarının gitmesi olağan sayılır. İnfaz törenleri son derece sarsıcıdır. Etkilenmesi amaçlanan bireylere ikinci defa düşünenecek zaman ve aksine davranabilecekleri alan bırakılmaz. Amaç, “hedef kitleyi” yıldırma, yönlendirme ve yönetmektir.

HEDEFLERİN SEÇİMİ

Teröristler, kendi görüşlerine ters düşen herhangi bir devleti, soy (etnik) kümeyi, ideolojiyi, ekonomik sistemi, politikayı, dini veya düşünceyi

simgeleyen hedefi saldırı amacıyla seçebilirler: Diplomatlar, sefaretler, resmi kuruluşlar, komutanlar, işadamları, tapınaklar, okullar, gazeteler, yayınevleri böyle hedeflerdir. Ülkemizde özgürlüklerin, bağımsız bilgi üretiminin ve aktarımının simgeleri olan gazeteci ve bilimadamları en son terörist hedefleri olmuşlardır.

Bu gerçek, söz konusu eylemlerin ardında insan haklarına, hür düşünceye, uzlaşmaya düşman olan, otoriter, hoşgörüsüz ve bağınaz güçlerin olduğu izlenimini uyandırmaktadır.

Dünyada Türkiye, Amerika, Fransa, İsrail ve İngiltere en fazla terörist saldırılara uğramış beş ülkedir. Tüm terörist eylemlerin % 30'u bu beş ülke insanlarına ve kuruluşlarına yöneltmiştir.

Saklı (yeraltında) yaşayan, dünya nimetlerinden pek az nasiplenen teröristler, zamanlarının çoğunu saldırı planı hazırlamakla geçirirler. Bu planların merkezinde de hedef seçimi vardır. Seçim, iki aşamalı bir süreçtir. Önce potansiyel hedeflerin siyasal olarak uygun olup olmadıkları değerlendirilir.

Hedef terörist grup ve yandaşlarınca "düşman" olarak belirlenmiş olmalıdır. Düşmanın cezalandırılması da tabii, haklı ve gerekli, ya da rehin alınırsa kârlı olmalıdır.

Hiçbir mücadele veya siyaset biçiminde terörizmde olduğu gibi suç ve ceza kavramları, merkezi bir rol üstlenmezler. Dolayısıyla, **masum ilgisizlere** ya da **tarafsızlara** terörist mantığında çok dar bir yer vardır. Bir kişi hiçbir olumsuz davranışta bulunmasa bile, bağlı bulunduğu ulus, din, sosyal küme ya da çalıştığı iş kolu nedeniyle "suçlu" olabilir. Örneğin, bir Ermeni terörist için herhangi bir Türk, zalim bir katildir. Bir banka çalışanı, emeğin sömürsünün ortağıdır. Amerikalı emperyalisttir. Bu değerlendirmenin en uç ifadesi, "Eğer çözümün bir parçası değilsen, sorunun parçasısın"dır. Bunun anlamı şudur: "Terörist örgüte/amaca etkin olarak yardım etmeyen kişi veya grup, şiddetin haklı bir hedefidir." Filistin Kurtuluşu İçin Halk Cephesi önderi George Habbaş bu mantığı şu sözlerle dile getirmiştir: "Günümüz dünyasında hiç kimse masum, hiç kimse tarafsız değildir. Bir kişi ,ya ezenden ya da ezilenden yanadır. Siyasete ilgi duymayan kişi, egemen sınıfların ve sömürücü güçlerin yararına işleyen yerleşik düzeni onaylıyor demektir."

Hedef seçiminde birincil düzeyde gözetilen eylemin gerçekleşme olasılığının yüksekliğidir. Teröristler, uygun hedefleri, en korumasızının hangisi olduğunu saptamak için incelerler. Tabii bu, müthiş bir bilgi toplama girişimini gerektirir. Binaları gözetlerler, ölçümlerde bulunurlar, yol durumunu, trafik akışını, hedefin yaşam alışkanlıklarını incelerler. İçeri sız-

dırdıkları yandaşlarından özel bilgiler derlerler. Teröristlerin saklandıkları evlerde ele geçen bilgiler, begeler, inanılmaz titizlikte ve dakiklikte, çok seçenekli eylem planları yaptıklarını, ayrıntıyı sanatsal inceliğe vardırıdıklarını göstermiştir. Teröristler için eylemin başarısı son derece önemli olduğu için, başarı şansı düşük girişimlerden kaçınırlar.

Hedef, ayrıntılı bir inceleme sonucu da, duygusal bir nedenle de (intikam gibi) seçilse, seçimin bir ögesi diğerlerine ağır basar. Bu temel öge, hedefin silâhlı kişilerce korunmamasıdır. Sözü edilen olgu, teröristlerin askerî tesislere ve benzer düzeyde korunan kuruluşlara niçin çok nadir saldırdıklarını açıklar. Ancak, silâhlı korumaları olan hedefler de bütünüyle saldırılardan masun kalmış değildir. Bunlar, risk etmeni iyi değerlendirmiş hedeflerdir.

Koruma önlemleri sertleştirildikçe, teröristler daha yumuşak hedeflere, özellikle insanlara yönelmişlerdir. Hem dünyada, hem ülkemizde terörist saldırıların artan oranda insanları hedeflemesi bir rastlantı değil, taktik tercihtir. Şu halde, güvenlik görevlilerinin sorumluluğu sadece tesislerin ve kuruluşların değil aynı zamanda stratejik önemdeki bireylerin korunmasıdır. Çünkü teröristler, korumasız önemli bir insanı öldürmekle, sıkıca korunan önemli bir tesisi tahrip etmekle elde edecekleri siyasal sonucu çok daha risksiz elde edebilirler. Mesela İspanya'da teröristler, çok iyi korunan bir nükleer enerji santralının yapımını silâhlı saldırı ve bombalama tehdidiyle önleyemeyince, tesisin baş mühendisini kaçırmak, yöneticisini öldürerek ve diğer personeli ölümle tehdit ederek engelliyebilmişlerdir. İçine istemeyerek çekildikleri ölüm-kalım oyunu, insanları belirli doğrultuda davranmaya veya davranmamaya zorlar. Bu zor karşısında tarafsız kalmak imkânsızdır. İşte teröristlerin amacı da, çeşitli acımasız yöntemlerle saldıkları korku ve dehşet yoluyla insanların davranışlarını denetlemek, kendi lehlerine, düşmanları aleyhine güdümlenektir.

İlerleyen teknoloji, mekanik, biyolojik ve nükleer silâhların artan tahrip gücüyle teröristlerin santaj gücü de artmaktadır. Bir kentin su şebekesini zehirlemek, ana bilgisayar sistemlerini virüslerle işlemez duruma getirmek, bir nükleer enerji santralına yapılacak sabotajın yıkıcı gücü düşünülecek olursa teröristlerin ne denli etkili silâhlara ne kadar kolayca kavuşabilecekleri anlaşılır. Yine de bilinmelidir ki, terörizm, dünyanın hiçbir yerinde ne bir ulusal savaşı başarıya götürmüş, ne de zorbaları ve baskıcı yönetimleri devirip, demokrasiyi getirmiştir. Son yıllarda diktatoryadan demokrasiye kavuşan Yunanistan, İspanya, Portekiz, Arjantin, Brezilya, askeri yönetimden parlamenter rejime geçen Türkiye ve tüm Doğu Avrupa ülkeleri, özgürlükçü dönüşümleri, terörizmin zoru ile değil, demokratik kitle katılımı ve siyaseti ile başarmışlardır.

NE YAPMALI?

Peki bu siyasal kanser karşısında bütünüyle çaresiz miyiz? Deneyim, terörizmle mücadele konusunda bir dizi önlemin büyük ölçüde etkili olduğunu göstermiştir:

1 — Terörizm günümüzde kaçakçılık, kara-para rezervleri, sahte belgicilik, karşıt devlet desteği, aç gözlü silâh ticareti gibi kalıcı **alt-yapıdan** geniş çapta yararlanmaktadır. Bu yüzden teröristler ülke içinde ve dışında kolayca çalışabilmekte, saklanmakta ve araç-gereç temin edebilmektedirler. Bu yasa-dışı ve ideolojik bağlılığı olmayan “alt-yapıya” yoksul memuru, gelecek arayan bilinçsiz genci, yoz ve haris yöneticileri de sokmak mümkün...

İşte bu “alt-yapıyı” kalıcı olmaktan çıkaracak önlemlerin ciddiyetle ve vakit geçirilmeden alınması gerekir. Aksi halde, bataklığı olduğu gibi bırakıp, sivrisineklerin peşine düşmekle değerli zaman ve kaynak yitirilir.

2 — Terörist grupların resmi makamlardan talepleri vardır. Bunların bir bölümü insan hakları, ekonomik olanaklar ve siyasal özgürlüklere ilişkindir. Makuldür. Terörist gruplarca dile getiriliyorlar diye haklı toplumsal taleplerin göz ardı edilmesi yanlış bir siyasettir. Bu çelişkiyi teröristler propagandalarında çok iyi kullanırlar.

Ama bir de, tehdit ve şantaj yöntemleriyle, rehin alma girişimleriyle dayatılan talepler vardır. Bu taleplere olumlu yanıt vermemek, teröristlerle pazarlık etmemek, terörizmin sürekliliğini sağlayan başarıları engeller. Onları reklam oksijeninden mahrum bırakır. Kısaca, fidye vermeyerek, rehinelere karşılığında hapisteki teröristleri salıvermeyerek, terörist gruba yasallık kazandırmak isteklerini benimsemeyerek ve terörist buyrukları doğrultusunda başka ülkeleri zorlamayı reddederek, terörizmin başarı şansını azaltmak mümkündür. Hükümetlerin kararlı, kesin ve ödün vermez tavrı, terörizmin başlıca panzehiridir.

3 — Dış siyasetlerinin bir parçası veya uzantısı olarak terörist grupları destekleyen veya kendisi devlet terörü uygulayan hükümetleri sıkıştırmak ve kınamak gerekir. Bu hükümetler, terörizmin ardından desteklerini çekmedikleri takdirde, çeşitli biçimlerde (siyasi, askeri, ekonomik) misilleme yapılacağını duyurmak lazımdır. Bu konuda inandırıcı olmak, halihazırda en fazla başarı kazanan önlem olmuştur.

4 — Teröristler, normal suçlulardan çok daha tehlikelidirler. Bu yüzden onların yakalanması ve eylemlerinin başlamadan ve sürerken önlenmesi, özel olarak seçilmiş kadrolar; özel bilgi, beceri ve eğitimi gerekti-

rır. Asker-polis karışımı birimlerden oluşan başarılı örnekler, yüksek düzeyde uzmanlaşmış ve partizanca atamalardan uzak tutulmuş, üstün nitelikli birimlerdir. Ülkemizdeki benzerleri, en kısa sürede dünya standartlarına ulaştırılmalıdır.

Terörizmle mücadele edecek özel güvenlik güçleri, sadece silâh, kuratma ve operasyon alanlarında değil, akademik uzmanlar gözetiminde “kriz yönetimi”, rehinelere için pazarlık, psikolojik tahlil yöntemleri konusunda da eğitilmelidirler. Kısaca, sözü edilen kadrolar, uğraş alanlarının karmaşıklığı oranında ayrıntılı bir titizlik ve ciddiyetle yetiştirilmeli ve her türlü siyasal ve yanlı tercihten uzak tutulmalıdır.

5 — Terörizmle mücadelenin başarısı iyi bir haberalma ağının kurulmasına ve işletilmesine bağlıdır. Haberalma hem içe hem de dışa dönük olmalıdır. Dost ülke haberalma teşkilatlarıyla sıkı bir işbirliği kurulmalı ve sürekli işleyen bir bilgi akımı ağı oluşturulmalıdır. Aksi halde, uluslararasılaşmış olan terörizmle sadece ülke sınırları içinde baş edilemez.

İçerde ise, devletin haberalma örgütleri, siyasal düşünce ve tercihlerini açıkça belirtmekten başka bir eylemleri olmayan masum aydınların peşini bırakıp, terörist grupları izlemelidirler. Bu yüzden artık düşünce suçu diye ilkel bir anlayışı sürdürmekten vazgeçmek gerekir. Bu anlayış, hem güvenlik güçlerimizi bölmekte, hem de iş açısından aşırı yüklemektedir. Verimli ve amacına uygun bir haberalma düzeni kuramayan bir güvenlik gücü, ancak adi polisiye olaylarla baş edebilir.

6 — Terörizmi önlemese de makul sınırlar içinde tutmanın en caydırıcı yolu, teröristlerin er veya geç yakalanacakları ve cezalandırılacaklarına ilişkin başarılı örnekler sergilemektir. Aydınlanamayan her kriminal olay, yakalanamayan her terörist, cezasız kalan her cürüm, bir sonrakini davet edecektir. Maalesef, “yerde kalmayacağı” söylenen kanın, utanç lekesi gibi orada durması ve pek çok önemli cürmün —İpekçi, Aksoy, Üçok ve Emeç’e kıyan suikastların— halâ bir sır olarak kalması, teröristlerin elini güçlendiren, onları yüreklendiren başarısızlıklarıdır.

Terörizmi caydırıcı bir hukuk sistemi geliştirirken, teröristlerin asıl amaçları olan toplumsal huzursuzluğu ve baskıyı arttırıcı yasal önlemler alınması basiretsizliğinden kesinlikle kaçınmak gerekir. Toplumun ablukaya almak ve bunaltmak isteyen terörizmin aynını, devlet, otoriter ve yasaklayıcı önlemlerle yinelememelidir. Halkı yanına alarak, onunla birlikte terörizmle mücadele etmelidir. O zaman kimin daha inandırıcı, demokrasi ve insanlık ilkelerine saygılı olduğu daha iyi anlaşılır.